

ENTOLOJİNİN ÇEŞİTLİ KONULARI İLE İLGİLİ BAZI ANA KİTAPLAR

Doç. Dr. Orhan ACIPAYAMLI

I- Tarif ve Tarihçe:

1- P.W. Schmidt, **Antropoloji** ve **etnoloji** sözlerinin doğuş ve gelişmelerinden; bu iki terimin zamanla iki ayrı bilimin adı olarak nasıl kullanılmak istenildiklerinden; antropoloji ile etnolojinin münasebet ve mücadelelerinden bahsetmiştir:

P.W. SCHMİDT, *L'Ethnologie Moderne. Son Histoire, son objet, sa methode.* ANTHROPOS 1906, C.I.

2- Wilhelm E. MÜHLMANN, etnologların hayatları ile etnoloji alanında ileri sürülmüş olan teoriler üzerinde durmuştur. Bu bilginin, kitabının sonunda gerek konulara gerek tarihlere göre yapmış olduğu sınıflama çok faydalıdır:

Wilhelm E. MÜHLMANN, *Geschichte Der Anthropologie.* Bonn, 1948.

3- Haddon, kitabının yüzüncü sahifesine kadar olan kısmında etnoloji teriminin çeşitli izahları üzerinde durmaktadır:

A.C. HADDON, *History of Anthropology.* London, 1934.

4- Radcliffe- Brown, etnoloji bilimi ile ilgili olarak geniş yayında bulunmuştur. Yazar, aşağıdaki makalesinde etnoloji terimi ile etnoloji biliminin alanı üzerinde kalem oynatmıştır:

A.R. RADCLIFFE-BROWN, *Meanning and Scope of Social Anthropology.* NATURE, 1944, S. 154.

5- Rivet, etnolojinin alanı ile bu alanın karışıklığından bahsetmektedir.:

P. RIVET, *L'Espèce Humaine.* ENCYCLOPÉDIE PERMANENTE FRANÇAISE C. VIII.

6- Bazı bilginlere göre **etnoloji** ile **sosyal antropoloji** ve **kültürel antropoloji**'nin sahaları değişiktir:

6.1- A.L. KROEBER, *History and Science in Anthropology*. AMERICAN ANTHROPOLOGIST C. XXXVII, 1935.

6.2- R. LINTON, *Study of Man*. New-York, 1936.

6.3- R.H. LOWIE, *The History of Ethnological Theory*. New-York, 1937.

6.4- Melville JACOBS - Bernhard J. STERN, *General Anthropology*. N.Y. 1955.

6.5- E.E. EVANS-PRITCHARD, *Social Anthropology*. London, 1956.

6.6- J.E. Manchip WHITE, *Anthropology*. London, 1954.

6.7- Morton H. FRIED, *Readings in Anthropology*. C. II. N.Y., 1959.

7- Bir kısım bilgin ise **etnoloji** ile **tarih** ve **coğrafya** arasındaki yakın ilişkiler üzerinde durmaktadır:

7.1- A.A. GOLDENWEISER, *History, Psychology and Culture*. N.Y., 1933.

7.2- H.E. BARNES, *The New History and The Social Studies*. N.Y. 1925.

7.3- A.L. KROEBER, *Cultural and Natural Areas of Native North America*. AMER. ARCH and ETHNOL. C. XXXVIII, 1939.

7.4- F.RATZEL, *Anthropogeographie*. 1881.

Bu arada, **F.Ratzel**'in etkisi altında kalarak eser veren yazarlarla eserleri aşağıda gösterilmiştir:

7.5- C. WISSLER, *The Relation of Nature to Man in Aborigina*. N. Y. 1926.

7.6- R.B. DIXON, *The Building of Cultures*. N.Y. 1928.

7.7- C.D. FORDE, *Habitat, Economy, and Society; a Geographical Introduction to Ethnology*. N.Y. 1934.

8. Etnoloji ile ilgili olarak yazılmış olan **genel eserlerden** bazıları şunlardır:

8.1- Raymond FIRTH, *Human Types*. London, 1935.

8.2- R. PIDDINGTON, *An Introduction to Social Anthropology*. Edinburg, 1950.

8.3- Paul RADIN, *The Method and Theory of Ethnology*. N.Y. 1933.

8.4- T.K. PENNIMAN, *A Hundred Years of Anthropology*. London, 1935.

- 8.5- Franz BOAS, *The Mind of Primitive Man*. N.Y. 1938.
 8.6- W. MÜHLMANN, *Methodik der Völkerkunde*. Stuttgart, 1938.
 8.7- R.R. MARETT, *The Growth and tendency of Anthropological and Ethnological Studies*. Congrès International des Sciences Anthropologiques. Londres. 1934.
 8.8- Gladys FRYSON, *Man and Society*. Princeton, 1945.
 8.9- Sir Edward TYLOR, *Primitive Culture*, London, 1871.
 8.10- Sir James FRAZER, *The Golden Bough*, London, 1890

II- Kültür: doğuşu, gelişimi, değişimi ve sınıflandırılması:

1- **Morgan**, kültürleri **evrim teorisi** esaslarına göre sınıflandırdı: L.H. MORGAN, *Ancient Society*. 1877.

2- Boas ile Goldenweiser, Morganın ileri sürmüş olduğu teoriye hücum ettiler:

- 2.1- Franz BOAS, *Race, Language and Culture*. N.Y. 1940.
 2.2- A.A. GOLDENWEISER, *Early Civilisation*. N.Y. 1922.
 3- Graebner, **Kultur Kreise** teorisini kurdu:

GRAEBNER, *Die Melanisische Bogenkultur and ihre Verwandten*. Anthropos C. IV, 1909.

4- Daha sonra, içlerinde Graebner olduğu halde, Ankermann ile P. Schmidt Kultur Kreise teorisini genişleterek **Kulturschichten** veya **Culture Strata** teorisini ileri sürdüler.

4.1- V.W. SCHMIDT, *The Culture. Historical Method of Ethnology*. N.Y. 1939.

4.2- V. SCHMIDT, *Kultur Kreise und Kulturschichten in Afrika*. ZEITSCHRIFT für ETHNOLOGIE C. 37, 1905.

4.3- G. Montandon da aynı görüşü savundu:

Dr. George MONTANDON, *Traité d'Ethnologie Culturelle*. Paris, 1934.

Kulturkreise teorisi tenkit edildi:

4.4- A.L. KROEBER, *Anthropology*. N.Y. 1948.

4.5- MAUS, *Les Civilisations. Elements et Formes*. CENTR. INTERN. de SYNTHESE. 1930.

4.6- Clyde KLUCKHOHN, *Some Reflections on the Method and Theory of Kulturkreislehre*. AMERICAN ANTHROPOLOGIST. C. 38, 1936.

5. **Kültür evrimi** hakkında yazılmış önemli yazılar:

- 5.1- F. BOAS *Race , Language and Culture*. N.Y. 1940.
- 5.2- R. LINTON, *Science of Man in the World Crisis*. N.Y. 1945
6. Aşağıdaki incelemeler, **kültür yayılma ve değiş-tokuşlarında, keşif ile icatlar**'ın önemli rol oynadıklarını göstermektedir:
- 6.1- H.G. BARNETT, *Culture Process*. AMERICAN ANTHROPOLOGIST C. 44. 1942.
- 6.2- ——. *Invention and Cultural Change*. AMERICAN ANTHROPOLOGIST C. 44, 1942.
- 6.3- J.H. STEWARD, *Theory of Culture Change*. Urbana, 1955.
- 6.4- Bronislaw MALINOWSKI, *The Dynamics of Culture Change*. New Haven. 1945.
- 6.5- C. WISSLER, *An Introduction to Social Anthrology*. N.Y. 1929.
- 6.6- R.B. DIXON, *The Bulding of Cultures*. N.Y. 1928.
- 6.7- A.L. KROEBER, *The Culture area*. ENCYCLOPAEDIA of SOCIAL SCIENCES.
- 6.8- A. Leroi GOURHAN, *Milieux et Techniques*. C. I-II. Paris.
- 7- **Göç**, kültür evrimini doğuran sebeplerden biri olarak kabul edilmiştir.
- 7.1- G.E. SMITH, *In The Beginning : The Origin of Civilization*. London, 1928.
- 7.2- ———, *Human History* 1929.
8. Bazı eserlerde **fert ve kültür münasebetleri** üzerinde durulmuştur:
- 8.1- Ruth BENEDICT, *Patterns of Culture*. Boston, 1934.
- 8.2- Margaret MEAD, *Coming of Age in Samoa*. London, 1929.
- 8.3- R. LINTON, *The Cultural Background of Personality*. Appleton, 1945.
- 8.4- A. LESER, *Problems Versus Subject-Matters as directives of Research*. AMERICAN ANTROPOLOGIST. C. 41, 1937.
- III- Araştırma-soruşturma metodları:**
- 1. Genel Klavuzlar:**
- 1.1- IFAN - *Conseils aux Chercheurs*. Paris.

1.2- H.A. BROUVER, *Practical Hints to Scientific Travellers*. La Haye, 1925.

1.3- Marcel MAUSS, *Manull D'Ethnographie*. Paris. 1947.

2- Soruşturma esasları:

2.1- A.Galloway KELLER, *Queries in Ethnography*. N.Y. 1903.

2.2- J.W. POWEL, *Questionnaire*. 20 th Annual Report of the bureau of American Ethnology. Washington, 1898-1899.

2.3- H. LABOURET, *Plan de Monographie Regionale*. Paris, 1932.

2.4- H. von LUSHAN, *Anleitung für Ethnographische Beobachtungen und Sammlungen in Afrika und Oceanien*. Berlin, 1904.

2.5- *Notes and Queries in Anthropology*. BRITISH Assoc. for Advanct of Science. 1925.

2.6- *Outline of Cultural Materials Used by the Cross-Cultural Survey and The Strategic Index of Latin-America*. Yale University. Institue of Human Relations. 1942.

3- Anket Metotları:

3.1- S.F. NADEL, *The Interview Technique in Social Anthropology. The Study of Society*. London, 1939.

3.2- J. DOLLARD, *Evaluating The Life History*. 1933.

3.3- P.MASLOW, *The Analysis and Control of Human experiences*. 1946.

3.4- A.I. RICHARD, *The Developement of Field Work Methods in Social Anthropology*. London, 1939.

3.5- Margaret Mead, *More Comprehensive Field Methods*. AMERICAN ANTROPOLOGİST C. 35, 1933.

3.6- B. MALINOWSKI, *La Vie Sexuelle des Sauvages du Nord-Ouest de la Melanesie*. Paris, 1933.